

(Deze reactie is eind januari geplaatst op de site van <http://www.netwerkouderinitiatieven.nl/site/page.php?86> en is hier integraal overgenomen)

Netwerk Ouderinitiatieven (NWOI) over het toezichtskader van de onderwijsinspectie

Afgelopen december lag daar het concept toezichtskader van de Onderwijsinspectie met betrekking tot Passend Onderwijs. Natuurlijk was het Netwerk Ouderinitiatieven (NWOI) benieuwd naar de zaken die de Onderwijsinspectie zelf als kans had aangemerkt om in hun nieuwe toezichtskader extra te benadrukken. En we waren verheugd over het feit dat de Onderwijsinspectie dit concept kader met het werkveld wil bespreken. Wij gaan graag op die uitnodiging in en kijken uit naar een constructief gesprek.

De eerste indruk is dat het een duidelijk en helder kader is. Daarnaast valt ons tijdens het bestuderen vooral een aantal punten op dat betrekking heeft op de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband en de samenwerking daarbinnen met belanghebbenden.

We lichten ze hieronder toe.

- Bladzijde 7 t.a.v. 1.5.2 (aandachtspunt 1.1) over het **Waarderingskader**:
Samenvatting: *De inspectie toetst of samenwerkingsverbanden “al het mogelijke” hebben gedaan en er geen sprake is van een aan het samenwerkingsverband te verwijten tekortkoming als een leerling niet de passende ondersteuning zou krijgen.*
NWOI: Wanneer doet een samenwerkingsverband “al het mogelijke” en wanneer is er geen sprake van “verwijtbaarheid”? Of zou je ook kunnen stellen dat wanneer een leerling geen passende ondersteuning krijgt er altijd sprake is van “verwijtbaarheid”, juist dóór het feit dat die passende ondersteuning niet gerealiseerd is? Want wat is immers “passend”? Wat NWOI betreft is het zeer wenselijk dat de inspectie zich hierover uitspreekt, maar zou een heldere definiëring van elkaar uitsluitende termen nog wenselijker zijn. Al was het alleen maar om te voorkomen dat daar op enig moment in het proces een discussie over ontstaat. Passend Onderwijs gaat over alle kinderen en daarmee over alle ouders. Overigens gelden deze definitiekwesties voor een groot aantal zaken uit het waarderingskader: 'Tijdig en effectief', 'passend', 'al het mogelijke', 'verwijtbaar', etc. Daar waar NWOI een nauwere samenwerking tussen ouders en onderwijs voorstaat en bepleit, lijkt de inspectie met dit toezichtskader vooral onbedoeld een mogelijke polarisatie te voeden. Dat kan niet de bedoeling zijn van de wet en de uitleg daarvan door de Onderwijsinspectie.
- Bladzijde 8 t.a.v. 1.5.2 (aandachtspunt 1.4) over het **Waarderingskader**:
Samenvatting: *De inspectie toetst of Samenwerkingsverbanden alle leerlingen binnen de school houdt. Er mogen alleen leerlingen overblijven die buiten de invloedssfeer van het Samenwerkingsverband de school niet bezoeken. Er vindt functioneel overleg plaats met belangrijke partijen (waarna een opsomming volgt).*
NWOI: Vier dingen namens het NWOI:
 1. als het samenwerkingsverband, en daarmee de schoolbesturen een zodanig grote rol krijgt toegedicht in het leven van de leerlingen uit de regio (met leerplicht, zorgplicht, kwalificatieplicht, etc) kan het natuurlijk niet zo zijn dat er leerlingen buiten de invloedssfeer van het samenwerkingsverband vallen. Het samenwerkingsverband heeft immers altijd een rol (zorgplicht bv via de schoolbesturen).
 2. De inspectie toetst of er functioneel overleg plaatsvindt over schoolverzuim met “relevante ketenpartners”. Een opsomming volgt, waarbij de grote afwezige de ouders is.

Hier lijkt de inspectie eerder de polarisatie dan de samenwerking te bewerkstelligen. Laat het duidelijk zijn: kinderen willen naar school. Ouders willen dat kinderen naar school gaan. Als dat niet lukt is er een probleem dat dient te worden opgelost. Als de inspectie gaat treden in die verantwoordelijkheden door ruimte te bieden aan samenwerkingsverbanden om weg te kijken (mits goed beargumenteerd) bij dit soort problemen dan is de verantwoordelijkheidsvraag daarmee impliciet beantwoord. Maar niet opgelost.

3. Een partij wordt hier vreemd genoeg niet expliciet genoemd: de gemeente die toezicht houdt op de naleving van de leerplichtwet heeft en daarnaast ook een rol heeft in het kader van preventie voortijdig schoolverlaten.
 4. Om welke leerlingen gaat het precies: alle leerlingen die binnen de onderwijsregio wonen, ook al gaan ze buiten de regio naar school of gaat het over de kinderen die in de regio naar school gaan en waarvan onvermijdelijk een aantal van buiten de onderwijsregio komt. De ervaring leert dat lang niet alle leerlingen bekend zijn bij de leerplicht, de gemeenten, de scholen en/of het samenwerkingsverband. Het is op dit moment vrijwel niet mogelijk om een sluitend overzicht te geven van het aantal kinderen dat om welke reden ook thuis zit, van de kinderen in de rebound, van de kinderen met een indicatie en/of een rugzakje en van de leerplichtige leerlingen die naar buiten de regio gaan om daar onderwijs te volgen. Wat gaat de Onderwijsinspectie dan precies toetsen als de noodzakelijke voorwaarden voor het sluitend krijgen van het leerlingenbestanden in de regio niet eens vervuld zijn?
- Bladzijde 11 t.a.v. 1.5.2 (aandachtspunt 3.8) over het **Waarderingskader**:
Samenvatting: *De inspectie toetst of de belanghebbenden tevreden zijn over het samenwerkingsverband*
NWOI: Bijzonder, deze afsluiting van het waarderingskader. De belanghebbenden zijn in paragraaf 2.5 al eens genoemd. Daar stonden de ouders als eerste belanghebbende genoemd. Daarnaast worden andere belanghebbenden genoemd (o.a. jeugdzorginstellingen en gemeente). Dat is bijzonder te noemen omdat tevredenheid als item in de hele wet Passend Onderwijs naar de achtergrond is verdwenen. Daar waar sprake leek te zijn van een insteek naar het “gezamenlijk eruit komen” is dit allemaal veranderd in “op overeenstemming gericht overleg”. Ineens komt daar echter tevredenheid terug. Wat gebeurt er als ouders niet tevreden zijn over het samenwerkingsverband? Als zij in een jaarlijkse tevredenheidsenquête aangeven dat het allemaal wel wat beter kan? Als blijkt dat ouders voor hun kinderen toch echt andere dingen willen dan het samenwerkingsverband bedenkt? Daar waar de inspectie op eerdere punten in de polarisatie de kant van de besturen en samenwerkingsverbanden lijkt te kiezen ligt dat hier ineens helemaal andersom. Willen ze de samenwerking waarderen? En naar welke tevredenheid moet worden gestreefd: een gemiddelde 5,5 of een minimale 6? Op welke manier worden hier vervolgens consequenties aan verbonden?
 - Bladzijde 14 t.a.v. 2.2 over **Overlappende verantwoordelijkheden**:
Samenvatting: *De inspectie stelt dat de problematiek van thuiszitters in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de ouders en de leerplichtambtenaar is.*
NWOI: De problematiek van thuiszitters is het laatste jaar vooral door ouders onder de loep genomen. Opstellingen zoals die van de inspectie in dit toezichtskader maken de thuiszittersproblematiek er niet gemakkelijker op. Het brengt een oplossing niet dichterbij en maakt dat in de gesprekken over een definitieve oplossing voor thuiszitters er vooral

gekeken en gewezen wordt naar de vermeende verantwoordelijken.

Met de invoering van de zorgplicht kan het niet meer zo zijn dat er kinderen bestaan die niet zijn ingeschreven bij een school. Een school kan dan immers pas uitschrijven als er een succesvolle inschrijving bij een vervolgschool heeft plaatsgevonden. Daar ging passend onderwijs toch over? Geen kind meer tussen wal en schip? Hoe kan het dan dat de inspectie zich in een toezichtskader uitspreekt over een zaak als de verantwoordelijkheid voor de problematiek van thuiszitters.

Volgens de minister zijn er 16.000 thuiszitters. Volgens andere bronnen gaat het om veel meer leerlingen en is dit getal afhankelijk van wat je precies wilt tellen. Zou dat allemaal de verantwoordelijkheid van betreffende ouders en leerplichtambtenaren zijn? Dát zijn in ieder geval niet de verhalen die NWOI van ouders hoort als het gaat om thuiszitters. De problematiek is te divers en te diffuus om er in het waarderingskader een dergelijk (voor)oordeel over te uiten.

Zolang er één van de betrokken partijen bij thuiszitters is die niet de volle eindverantwoordelijkheid plus de daarbij behorende aanwijzende bevoegdheden draagt voor de oplossing van het probleem wordt het niet opgelost. Dan blijft het namelijk een “wijzen naar elkaar”. Dat is althans de visie van NWOI.

Slot

Uiteraard zal in een gesprek nog meer aan de orde komen. De kern is echter dat er ook bij de inspectie gestreefd moet worden naar een visie op samenwerking en niet naar een visie van het uitsluiten van verantwoordelijkheden. Alsof daar iemand mee geholpen zou zijn. In ieder geval niet de leerling en naar NWOI aanneemt is dat nog altijd de groep waar het in Passend Onderwijs om zou moeten gaan.